

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över Papper, poddar och ...

Pliktmateriallagstiftning för ett tryggt källmaterial SOU 2021:32

Region Blekinge välkomnar utredningen och tackar för att vi beretts möjlighet att svara. Det är angeläget att syftet med pliktinsamlingen både som demokratisk resurs och som kulturarv tydliggörs. Det finns ett stort behov av att lagar, regleringar och uppdrag anpassas inför framtida förändringar av medielandskapet. Det är dessutom viktigt att insamlingen görs på ett effektivt och hållbart sätt.

Syftet med pliktmaterialiet

Det är positivt att utredningen definierar ett tydligt syfte för insamling och bevarande.

Vi välkomnar att pliktmaterialiet ses som en demokratisk resurs och en del av kulturarvet. Här ser Region Blekinge en direkt koppling till bibliotekens demokratiska uppdrag definierat i bibliotekslagen (2013:801).

Utredningen för ett långtgående resonemang om pliktmaterialiets betydelse för forskningen, medan betydelsen för ”annan användning” behandlas mycket översiktlig. Annan användning omfattar folkbibliotekens målgrupper och är direkt kopplad till tillhandahållandet och möjligheten att ta del av material oavsett var i landet personen befinner sig.

Reservexemplar av skrifter

Utredningen påpekar att det finns ett behov av att minska antalet pliktleveransmottagare av tryckt material då det inte är ekonomiskt och miljömässigt motiverat. Den föreslår att endast Lunds universitet utses till mottagare av pliktexemplar utöver Kungliga biblioteket, det så kallade reservexemplaret.

Region Blekinge ser en konflikt mellan bevarande och tillhandahållande med bara två exemplar av varje titel. Reservexemplaret kan komma att användas mer, det kan bli slitet eller förkomma och därmed minskas möjligheterna för utlån.

Därför föreslår Region Blekinge att ytterligare ett pliktexemplar ska placeras i till exempel en nationell biblioteksdepå. Detta leder till minskad efterfrågan på reservexemplaret samtidigt som det allmänna biblioteksväsendets medieförsörjning och allmänhetens rätt till information tillgodoses.

Regleringen av tillhandahållandet

Utredningen beskriver att de tekniska förutsättningarna för tillhandahållande av digitalt material finns men begränsas av annan lagstiftning. För att säkra tillhandahållandet gör utredningen bedömningen att Kungliga biblioteket tillsammans med berörda aktörer bör få förutsättningar för att verka för avtalslicenser.

Region Blekinge anser att Kungliga biblioteket som nationell biblioteksmyndighet ska ha ansvaret för arbetet med avtalslicenser för att säkra allas tillgång till pliktmaterial.

I syftet med pliktmaterial definieras det som en demokratisk resurs men problematiken med tillhandahållandet för “annan användning” genomlysas inte i utredningen. Region Blekinge efterlyser förslag på hur allmänhetens tillgång till pliktmaterial ska lösas. Som en del av det anser vi att det bör göras en medieförsörjningsutredning som omfattar all offentligt finansierad biblioteksverksamhet.

Kristina Hedberg
Avdelningschef
Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg